

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP.

Előfizetési árak:

A kiadóhivatalban átveve:

Egész évre	6 frt — kr.
Negyedévre	1 > 50 >

Helyben neszozz ártólva:

Egész évre	8 frt — kr.
Negyedévre	2 frt — kr.

Vidékire postán szállítva:

Egész évre	10 frt — kr.
Negyedévre	2 > 50 >

Megjelenik mindennap, a hétévi és ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Apacza-utca 8. sz.

A szerkesztőség kóriratok visszatására vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 4 kr.

NAGYVÁRAD, augusztus 28.

Keresztény hitelet és felebaráti szeretet.

(—a.) Lapunk mai számában befejezzük az országos kath. kongresszus határozatainak közlését. Olvasóink kezei közt lévén immár mind a négy szakosztály határozatainak sorozata, ideje, hogy hozzájárjunk azokhoz. Talán ez is hozzájárul egy porszemmel ahhoz, hogy a kongresszus hatása minél szélesebb körben legyen érezhető, hogy minél többek lelkében ébressze és ápolja a kath. öntudat szent tüzét.

Az I. szakosztály a *hitbuzgalmi* és jótékony egyesületek szervezésével foglalkozott. Csak az az ember kicsinyelheti a hitbuzgalmi vagy ájtatos, jámbor társulatokat, akinek fogalma sincs arról, mi az a keresztény hitelet, mi az a ker. hit. Aki ellenben tudja, hogy a kat. hit nem elvont elmélet, nem privát érzélem, nem játshi felvillanás, hanem igazság, életelv és törvény, mely irányt szab egész életünknek, mely szabályozza minden lépésünket, minden cselekedetünket, — aki tudja, hogy ennek a hitnek a megvallásától, a magán- és a nyilvános életben való gyakorlásától függ örök boldogságunk vagy kárunk, — az semmi esetre sem fogja kicsinyelni a hitbuzgalmi társulatokat, melyeknek célja a ker. hitelet előmozdítása. Ez a hitelet pedig legelső alapja a kath. öntudatnak s a ker. társadalmi tevékenységnek.

Ismerve a hitbuzgalmi társulatok célját, belátva azoknak hasznos és szükséges voltát, elégnek tartjuk csak utalni a

kongresszus idevágó határozataira. Csak annak az őszinte óhajnak adunk kifejezést, vajha a kath. körök feladatuknak ismernék: minél jobban terjeszteni ezen társulatokat legalább a kör tagjai között! E nélkül bajosan érik el céljukat, a hitelet emelését, az öntudat ébresztését.

Felesleges bővebben fejtegetni a *jótékony* egyesületek szükséges és áldásos voltát. Mindnyájan ismerjük, érezzük, vagy legalább saját szemünkkel látjuk a szegénységet, a nyomort, a fájdalmat és szenvedést, a nélkülözést és sajnos, nem ritkán a végszükséget is. Pauperes semper habebitis, — szegények mindig lesznek köztetek, — mondta maga az Üdvözítő. De talán soha több alkalom nem nyílt a ker. felebaráti szeretet gyakorlására, mint éppen ma, mikor annyit dicsekednek a nemzeti- és közvagyonosodás gyarapodásával.

Londonban, ahol legtöbb kincs és vagyon van összehalmozva, évenként 430 ember hal éhen és 80,000 ember van munka nélkül.

Berlinben a tél egyetlen egy hónapjában 12,000 embert talált a rendőrség, akiknek semmiféle hajlékuk sem volt.

Belgiumban a lakosság $\frac{1}{3}$ -ét a szegényalap tartja.

Franciaországban 7 és fél millió embernek napi jövedelme $10\frac{1}{2}$ krajczár.

De felesleges külföldi viszonyok után néznünk. Vajjon itthon, a hires Magyarországon, melyről még nem is oly rég azt hirdették, hogy »extra Hungariam non est vita«, »Magyarországon kívül nincsen élet«, vajjon itthon jobbak-e a viszonyok?

Tegnap jelent meg a fővárosi államrendőrség hivatalos jelentése az 1895-iki

évről. Van benne egy érdekes, de szomorúan szóló fejezet a szegényügy, csavargás és koldulásról. Ebből a jelentésből az tűnik ki, hogy Budapesten nincsen megfelelő dologház, a jótékonyági intézetek nem tudják az összes jelentkezőket befogadni, a miért aztán Budapesten sok a koldus és csavargó: évenként 3—4000 csavargó és 2—3000 koldus ad dolgot a rendőrségnek s e téren a jelentés javulást nem tud fölmutatni.

Nem kevésbé érdekes az öngyilkosokról szóló statistika. Az öngyilkosoknak tudvalevőleg legnagyobb részét a létért való nehéz küzdelem s a kétségbeesés adja kezükbe a fegyvert, melyet önmaguk ellen fordítanak. Tehát ez a statistika is világot vet (vagy inkább árnyat) a fővárosban uralkodó nyomorra. Megtudjuk ebből a statistikából, hogy Bécsben 206, Berlinben 412 az öngyilkosok évi átlagos száma, Budapesten pedig 1895-ben 471 öngyilkosság történt, öngyilkossági kísérlet pedig 282.

Hasonló állapotokat tüntet fel a vidéki városok statistikája, sőt ezek — a püspöki városok kivételével — a szegényápolás tekintetében még a fővárosnál is hátrább vannak.

És ennek dacára is akad még olyan rövidlátó és türelmetlen ember, aki elítéli a ker. felebaráti szeretet csodás alkotásait, a Szent-Vincze-egyleteket, a mértékletességi-, temetkezési-, betegsegélyző-, cselédjavító stb. egyesületeket, csak azért, mert ezeknek — szerinte felekezeti jellege van. Pedig nem a katolikusok kezdték ezt a felekezeti széthúzást. Igenis, az országos jellegű jótékony intézeteknek a

A „TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

Colonia Ulpia Trajana.

Irta: Dr. SZALÁRDI GYULA.

Mikor négy héttel ezelőtt útra keltem Erdély sziklás bércei közé, megvallom, nem annyira a tudományomj, nem a kutatás vágya vezetett, hanem inkább rég táplált óhajom, megismerni Erdély népét és természeti szépségeit, na meg, hogy egészen őszinte legyek, az üdülés és szórakozás. Tíz hónapi, irásztalnál és iskolai levegőben töltött munka után ráfér az emberre egy kis szórakozás.

Utitársamnak azonban, aki pályakoszorus művelője a magyar történetírásnak, egyik főcélja volt felkeresni Erdély történeti emlékeit. Így jutottam arra a világtörténeti nevezetességgel bíró helyre, melynek egykori hangzatos nevét e sorok homlokára tüztlem.

Egy másik történeti emlékektől megszentelt helyről, *Piskiből* indul ki a szárnnyvonalt mely Hunyadmegye déli részébe, Erdélynek egyik legszebb tájára, Hátszeg és Petrozsény vidékére viszi az utasokat. A *Bém apó* díszes emlékénel, a piskii dombon töltött negyedóra után erre a szárnnyvonatra ültünk mi is.

A vasuti állomások közül, melyeken áthaladtunk csak egy érdemel említést és ez: *Kalánfürdő*, mely már a rómaiak idejében is ismert fürdőhely volt (Aqua). Valami nagy

hirnek azért ma sem örvend, a vasutról legalább primitív fürdő hatását teszi az utazóra.

Hátszeg állomáson elég kényelmes kocsik állanak az utas rendelkezésére. A fiakkeresek ajánkozásából azt vettem ki, hogy az utasok legnagyobb része turista, kiket a közeli *Retyezát* hegység meglepően szép alakulása, felhőkbe nyúló sziklacsúcsai vonzanak ide. Mi csak a *Retyezát* lábához igyekeztünk, *Várhely* községhez, ahol *Sarmizegetusa*, vagy helyesebben *Colonia Ulpia Trajana* sokat beszélő romjai vannak.

Várhely (román vagy inkább szláv neve *Gredistye*) Hátszeg állomástól még kocsin két órányira van. Kocsira ültünk hát mi is. A *Retyezátból* eredő *Sztrigy* patak völgyén, apró oláh falvakon keresztül vitt utunk. *Boldogfalvának* még a tatárjárás előtt épült román stílusú kis templomán kívül egy-két uradalmi kastély és néhány ipartelep kötötte le az útban figyelmünket.

Várhely fekvése igazán festői. Itt kezdődik a *Vaskapu-szoros*, mely a *Retyezát* és *Ruszkapojána* hegység között *Krassó* megyébe vezet. Északra az *Érc-hegység* kéklík túl a *Maroson*, keletre a *Szbeni havasok* állítanak határt a szem elé. S ezek között terül el a keskeny hátszegi fejsík, melyen csaknem 1800 esztendővel ezelőtt *Traján* császár csapatai küzdöttek *Decebál* hadával s megdöntötték a dákok birodalmát. Róma forumán *Traján* oszlopa hirdeti ezt a világtörténeti eseményt, itt pedig

Traján városának kiásott romjai juttatják eszünkbe *Berzsényi* versének igaz voltát:

»Minden ország támasza, talpköve a tiszta erkölcs,
Mely ha megvész, Róma ledől s rabigába görnyed.«

Decebál királyi fővárosának, *Sarmizegetuzának* helyére *Traján* császár (Kr. u. 105-ben) a világ minden tájáról gyarmatosokat hívott, felruházta őket rendkívüli kiváltságokkal s fölépítette számukra a nevével elnevezett várost: *Colonia Ulpia Trajana Dacica*-t. A mostanáig kiásott romok is mutatják, mily hatalmas város lehetett egykoron.

Első a mi szemünkbe ötlött: a romjaiban is impozáns *amphitheatrum* (római szinkör) volt, melynek porondján, ahol egykor gladiátorok küzdöttek egymással és vadállatokkal s amelyet talán a keresztények vére is áztatott, egykedvűen sarlították a zabot a rómaiaknak állítólagos utódai. Ha igaz, hogy csak egyetlenegy csepp is van bennük *Traján* véreből, akkor értetlen az a közöny, melylyel e romokat szemlélik, akkor annál inkább megrövidendő a kegyeletnek teljes hiánya, mely őket még ezen emlékek pusztításától sem tartja vissza.

A magyar műrégészet egyik megeremtője, *Ipolyi püspök* mondá egy alkalommal: »*Afrika* vándor lakója, a nomád berber és beduintompán, érzéketlenül megy el földje őskori nagy-szerű műemlékeinek romjai fölött; *Egyiptom* nyomorult fellahja egykedvűen fészkel az őskor művészi alkotásai között; a mór rabszolgá bü-

vagyonát legnagyobb részét a kath. főpapak és mágnások adták össze. Példa rá az országos, megyei és városi kórházak, a vakok és siketnémák intézete, vagy akár a nagyváradi nőegylet árvaháza. Mikor a katolikusok külön kezdtek szervezkedni az izraelita és protestáns egyletek száma meghaladta a katolikusokét. Ma, hála Istennek, háromszor annyira megy a kath. egyletek száma, mint a többieké összevéve. — de még mindig kevés. De meg aztán baj az, ha az alamizsnán kívül vallási oktatásban és vigasztalásban is részesül az a szegény?!

Amennyire terjed a szegénység, nélkülözés, nyomor, kétségbeesés és vallástalanság. — annyival kell növekednie a ker. felebaráti szeretetnek is. Éppen azért nagyon üdvös munkát végzett a kath. egylet országos kongresszusa, mikor a jótékonyági egyesületekre irányozta a tagok figyelmét. Négy világi ember, két egyetemi tanár a két miniszteri hivatalnok, fogalmazták e határozatokat. Vajha az ő példájuk sokakat buzdítani a követésre.

A határozatokra különben csak az a megjegyzésünk van, hogy tulságosan sokat ölelnek fel és nagyon az általánosságban mozognak. Ugy látszik, csak az irányt akarták kijelölni, a részleteket az egyesületekre és a ker. szeretet találékonyására bízták.

Néha ez is elég Budapesten p. kevés. Ezelőtt igazán ugyszólván semmiből alakult meg egy áldásosan működő, nemes irányú intézet. Két jólelkű asszony felkereste a fővárosi papságnak egyik általánosan ismert és tisztelt tagját s megkérte őt, indítsa megmozgalmat egy cseléd és munkásnő otthon felállítására. Összehitt egy értekezletet s két hét múlva már helyiséget béreltek s ma 60 cseléd és munkásnő nyer hallatlanul olcsó pénzért ellátást és gondozást az irtalmas nővérek kezéből, novemberben pedig beköltöznek saját házukba.

Legyen példa azok előtt, akik nem félnek a munkától, szívesen áldoznak

mások jólétéért s azon fáradoznak, hogy a szenvedő emberiség bajainak enyhítésére jótékony egyleteket állítsanak.

Az orosz czári pár Bécsben.

A félhivatalos »Wiener Abendblatt« az orosz czári párnak megérkezése alkalmából lendületes cikket közöl, melyben azt mondja, hogy Miklós czár Bécsben nem idegen, már tartózkodott itt, azonban trónralépte óta most látja először a császárvárat. A czár oldalán vonul be hozzánk fenséges neje, kinek fiatal fejét fenkölt szépség fénye környezi és a kit ép úgy ékesít születése, mint szívbéli és szellemi tulajdonságai. »A monarchia népei ép oly szívvelyesen fogadják a czári párt, mint az osztrák császári pár. Különösen Bécs tudja becsülni a megtiszteltetést és élénk rokonszenvvel hódol a császár vendégeinek. A lap kiemeli, hogy Miklós czár megmutatta, hogy komolyan veszi uralkodói feladatát. Ebben megegyezik Ferencz Józeffel, a ki a fejedelmi dicsőséget az állam jólétében és a polgárok boldogságában keresi. Miklós czár hasonló czélokat követ és ez a két fejedelem barátságát még szorosabbá fűzi. E viszony megszilárdításához még hozzájárul az is, hogy az európai államokat érdeklő kérdésekben a két kormány közt öröndetes egyetértés van, mely biztosítja Európa békés fejlődését. Az orosz czári pár látogatása a béke ünnepe.«

Az orosz császári pár fogadására tett előkészületek igen nagyszerűek. Az északi pályaudvar külseje és perronja lombfűzékkel és orosz és osztrák zászlókkal van ékesítve. Az udvari váróterem bejáratánál gyönyörű menyezetek, melyek veres peluche szövettel díszítve, vannak felállítva. A pályaudvartól a Hofburgig vezető 3 kilométer hosszúságú és igen széles utakon a zászlóárbczok majdnem szakadatlan sora áll, melyek orosz és osztrák zászlókkal, lombbal, császári koronákkal és az orosz czári pár nevének arany kezdőbetűivel vannak felékesítve. Az Aspern-hidon széles alapu obeliszkek állanak, hegyükön az orosz sassal. A Schwarzenberg-platz két oldalán egymástól 50 lépésnyire távolságban 2 hatalmas diadalkapu áll az orosz és az osztrák sassal ékesített menyezetekkel. A Ringstrassenak a Hofburghoz közeleső részét virágfüzerek borítják. Az egész díszítés élénk, szingazdag képet nyújt. Számos házat

ma már ünnepiesen feldíszítettek. — Az utcákon igen élénk az élet. Sok idegen érkezett; a szállodák tömve vannak.

(L. távirat.)

A helyzethez.

Előző számunkban báró Bánffy miniszterelnök kihallgatásával kapcsolatban, jó forrásból vett értesüléseink alapján említettük, hogy az Ausztriával való kiegyezés az idén nem lesz letárgyalható.

A bécsi »Neues Wiener Tagblatt« tegnapi száma a leghatározottabban jelenti, hogy a két kormány megegyezett *egy esztendői provizoriumban*.

»Ezt az elhatározást — ugymond — illetékes helyen titokban tartják abból az okból, mert az eszme a két kormány kebelében merült fel és a legilletékesebb tényezőnek még nem volt alkalma a felett nyilatkozni. Báró Bánffy miniszterelnök, Lukács pénzügyminiszter és Badeni osztrák miniszterelnök tegnapkihallgatáson voltak a királynál és miután az audiencia két óráig tartott, joggal feltehető, hogy a költségvetésen kívül a kiegyezési provizoriumról volt szó.«

Az idézett bécsi lap okát is adja a provizoriumnak. Ez a megoldás elkerülhetetlenné vált abban a pillanatban, amikor a kormányok belátták, hogy mindkét parlamentnek ellenzéke a kiegyezési javaslatok egész komplexumával szemben ellenséges magatartást tanúsít és hogy jövő évi márcziusig a költségvetésen kívül azokat is letárgyalni lehetetlen.

Miután pedig minden oldalról el akarják kerülni a vám- és kereskedelmi szövetség felmondását, fölmerült az eszme, hogy a szövetséget egy évvel meghosszabbítják és így kikerül annak a szükségét, hogy 1896 december 31-én felmondják a szerződést.

Kérdés most az, hogy legfelsőbb helyen ezt az előterjesztést elfogadják-e és hogy a két parlament nem fogja-e ellenezni a kérdéses törvényjavaslatot. A magyarországi új választások sorsa mindenesetre attól függ, hogyan fogadják ezt a megoldást. Ha kedvezően fogadják, akkor a magyar országgyűlés a provizoriumnak és költségvetésnek megszavazásával befejezte feladatát és fel fogják oszlatni.

Az adóelengedések.

Törvényeink értelmében az elemi csapásokkal sújtott gazdának adóelengedésre van joga. Alább adjuk a B. o. r. L. a. p. nyomán az erre vonatkozó tudnivalókat.

A közadók kezeléséről szóló 1883. évi XLIV. t.-cz. 49. §. értelmében az elemi csapá-

tán felkaczag, ha valamely szobor töredékében megbotlott. De ezek menthetők, mert idegenek és rabok; ama művek nem őseik, nem apáik hagyományai, nem az ő vallásuk emlékei, nem az ő nemzetük dicsőségének hirdetői. Csak ez a körülmény és a kultúra hiánya fejteti meg és mentheti némileg azt a közönyt és barbárságot, amelyet Várhely lakói ez emlékek iránt tanusítanak.

A mai lakók legalább mit sem tudnak már a római »ősök« régi dicsőségéről. E helyen egykor erős vár és nagy város állott, — ennyire megy összes ismeretük. Traján városának még csak nevét sem tudták megőrizni a hálátlan utódok, kik magukat Traján katonáitól származtatják. Megkérdeztünk egy román embert, hogy hívják románul ezt a községet? — »Gredistye,« — volt a válasz. No ezt a szláv nevet bizonyára nem a románok adták neki. Pedig a helynevekben egész történet van letéve. Francia és Németországban, ahol a hagyomány szakadatlan volt, a régi római coloniák neve — bár kissé elferdítve, de mégis fennmaradt. Lyon, Köln, Mainz, Trier s még egy egész sor reg nevük mai formájával is hirdetik az alapító rómaiak dicsőségét.

De hagyjuk a száraz történeti reflexiókat, úgy sem lehet a vonal alatt eldönteni az ilyen kérdéseket s térjünk vissza Ulpia Trajana romjaihoz.

A sarmizegetuzai amphitheatrum szebb és nagyobb, mint az Ó-Buda határában levő aquicum amphitheatrum. A hosszukás kör alakú

épület közepét az arena, küzdőtér foglalja el, melynek hossz tengelye 68.3 méter, kereszt tengelye pedig 47.2 méter. Az arena középpontján egy domborművel ékített emlék áll, mely valószínűleg a császár tiszteletére volt emelve.

Az arenát körül fogja a nézőtér, mely még nincs teljesen kiásva. A nézőtér szélessége 11 és fél méter. A kereszt tengely két végén egy-egy páholyt lehet felismerni, melyek valószínűleg a császárnak vagy a helytartónak voltak fenntartva. Egy elrekesztett mélyebben fekvő helyiség is kivehető az emelkedő padosoroknak az út mellett fekvő részén, — talán a vadállatok ketrechez volt. A padok közül egyik-másik türhető állapotban maradt reánk, de nincsenek a maguk helyén, hanem a küzdőtér szélén szétszórva hevernek. A padok fehér márványból vannak s az idő viszontagsága mégis kifogott rajtuk. A kereszt tengelynek a mezők felé nyúló végén egy jól elkoptatott küszöb követ is láttunk: ha a régi helyén van, itt lehetett a főbejárat.

Ami az amphitheatrum falait (s egyúttal a castrum, a régi vár falait is) illeti, legnagyobb részét termésközből vannak. Nem faragott kövek, hanem szabálytalan alakú darabok, amint azokat a közeli sziklás hegyekben fejtették. Néhol még a törmelék is felhasználta. Rendkívül erős vakolat tartja össze a kődarabokat. A vakolat oly bámulatos erős, hogy ma, csaknem 1800 évvel az építés után, inkább törik a kő vagy téglá, mint a vakolat. Téglá ritkán fordul elő; de az aztán méltó párja a vakolatnak. Olyan lapos téglákat, melyekbe a légió (ezred) száma is be

volna égetve, amilyen Apulumban (Gyula-Fehérvár) igen gyakori, nem találtunk. Valószínűleg a feliratos kövekkel együtt ezeket is a Hunyad megyei muzeumba vitték.

Az amphitheatrum közelében levő kunyhók lakói, észrevéve érdeklődésünket a római emlékek iránt, egy parasztházhoz hívtak bennünket s mutogatták a tornác végébe állított domborművekkel díszített köveket, szobáikból pedig téglamozaik darabokat hoztak elő, melyeket a nem ritkán művészi talajburkolatokból szedtek ki, hogy néhány krajczárhoz juttassanak. A mozaikhoz használt tégladarabok hat- és négyszögűek vagy piskóta alakúak. Egy másik ház udvarán egy körülbelül méter hosszúságú és fél méter szélességű különféle színű apró kőcsozákból művészileg kirakott mozaikot is láttunk, melyet nyomban meg is bontott egyik vezetőnk, hogy belőle kavicsokat vegyen. Hiába intettük, nem tette azokat többé vissza. A szép mintájú mozaikot különben gazdája sóvénnyel kerítette be.

Elvezettek bennünket a várfalakhoz is, melyekből még igen kevés van kiásva. A kutatásnak különben — a pénz hiányán kívül — főakadálya az, hogy a község a régi város helyére van építve. Akárhány háznál kilátszik, hogy alatta romok vannak, valamint az is, hogy a romokat beépítették a ház falába. Sok helyt a kerítést a régi sáncznak fala képezi. Még az országutakat is — római kövekből javítják.

Társam még mindig nem volt megelégedve a látottakkal. Tudta, hogy itt az ásások al-

sok által okozott károk rendkívüli eseteiben adóelengedésnek van helye.

Ily elemi csapás a szőlőre nézve a fagy és jégeső.

E károk a községnél írásban jelentendők be. Még pedig a károsodott földrészlet tulajdonosa, vagy ha e tulajdonosok többen vannak, két megbízottjuk által; a kárfelvételre szükséges nyomtatványok ivenkint 2 krral számított árának csatolása mellett.

A bejelentésnek a káreset megtörténtétől számított 8 nap alatt kell megtörténnie.

A mint a káreset a községi előjárásnál bejelentett, ezen bejelentéstől számított 3 nap alatt, községekben a községi bíró, a jegyző közreműködésével két esküdt által, városokban a polgármester egy városi tanácsnok által a helyszínen szemlejegyzőkönyvet véttet fel, melyben meghatároztatik az elemi csapás természeti minősége és felsorolottnak mindazon dűlők és helyrajzi számok, melyekben a termés károsult.

E jegyzőkönyvet, a kárjelentést, a nyomtatványokra lefizetett összeget a községi bíró (városi polgármester) a pénzügyigazgatósághoz azonnal beküldi (lásd 1887. évi 30,384 sz. p. ü. min. rend. »Pénz. Közl.« 1887. évi 21. sz.)

A bejelentett elemi kárt a helyszínére kiküldött bizottság veszi fel. Ennek elnöke a pénzügyigazgatóság kiküldötte; egy helybeli szakértő becsüs és a városi tanács vagy a törvényhatósági bizottság két tagja.

E bizottság munkálata alapján engedi el első fokban a pénzügyigazgató az adót. Adóelengedésnek $\frac{1}{4}$ — $\frac{2}{3}$ vagy egészben van helye.

A mint a községi előjárás az adóhivataltól az adó elengedésére vonatkozó értesítést megkapta, azt 14 nap alatt az adófükönyvbe és az adózók könyvecskéjébe beírni tartozik.

Ez adóelengedés ellen a »közigazgatási bizottsághoz« 15 nap alatt a pénzügyi igazgatónál; a másodfoku végzés ellen pedig a »pénzügyi közigazgatási bírósághoz« 30 nap alatt a közigazgatási bizottság elnökénél lehet felelbezzeni.

Ismerve a vidéki viszonyokat, meg vagyunk róla győződve, hogy a gazdák legnagyobb része elmulasztotta a káresetet a kitűzött 8 napon belül bejelenteni.

Tegyük meg sürgősen mielőbb.

Ez a 8 napi határidő csak miniszteri rendeleten és nem törvényen alapszik.

Magánosok, községek, gazdasági egyesületek, forduljanak a lehető gyorsan a pénzügyi és támogatásért a földmívelési miniszterhez, hogy intézkedjenek, miszerint tekintettel az országos

kalmával rendkívül szép mozaikok kerültek felszínre, melyekről a Szilágyi-féle milleniumi történet szines lenyomatokat is közölt és hogy a bálvány-imádásnak is maradtak emlékei. Elmentünk azért a gör. kath. tanítóhoz, aki azonban csak annyit tudott mondani, hogy amiket találtak az urak, azokat a dévai muzeumba vitték. Ennyit mi is tudunk, de legalább arra figyelmeztett volna bennünket, hogy menjünk el a községbeli néhány magyar családhoz, azok kegyelettel gyűjtik az emlékeket, talán azok közt is lesz egy-két érdekes, becses darab. Ezt bizony csak utólag hallottuk Hátszegen s akkor már nem volt időnk visszafordulni.

Az ásatásokat különben a Hunyad-megyei régészeti és történelmi egylet vezeti, mely állítólag évenként 500 frtot fordít e célra. Ha külföldön lenne ilyen alkalmas hely, azóta régen széthányták volna az egész falut s kiásták volna Ulpia Trajanának minden utcáját, minden követ, egy részt, hogy megvilágítsák az elmúlt századok történetét, másrészt, hogy pénzért mutogassák az önző idegeneknek. Mi örülhetünk, ha az eddig ismert emlékeket megtudjuk óvni a pusztítástól és enyészettől. Erre is az kellene, hogy egy-két tudóson és műkedvelőn kívül más is érdeklődjék azon földnek történelmi emlékei iránt, melyen kívül »nincsen számunkra hely.« Reméljük, hogy az ezredéves kiállításnak történelmi csoportja e tekintetben is ébresztőleg és nemesítőleg fog hatni ünneplő nemzetünk fiaira.

csapásra, részesítsék a gazdákat adókedvezményben, a késői bejelentések daczára is.

Sőt mi csak természetesnek találunk, ha a kormány ebben az irányban a maga inicziatívájából is intézkednék.

A zsidóság politikai szelleme.

A Nyitrán megjelenő és egy-egy izraelita által ékes germán nyelven szerkesztett *Neutraer Zeitung* hosszabb cikkelyben fejtegeti a zsidóság politikai magatartását, melyből közöljük a következő jellemző nyilatkozatot:

»A zsidók, illetőleg azoknak nagy tömege, épp oly kevésbé liberális, mint klerikális, a zsidók egyszerűen szólva *opportunisták*; mint a néprajzilag és hitfelekezetiileg rájuk nézve *idegen* nagy népek között szétszórta kisebbség saját védelmök érdekében mindenkor a fenálló hatalomhoz csatlakoznak, mely a közrendet, vagyonuk és személyök biztonságát garantirozza és azért magától érthető, hogy politikában nem követhetik az oly személyeket, akik a zsidók ellen ellenszenvet mutatnak, vagy nem elég diplomatikusak arra, hogy ebbeli ellenszenvöket elítéljék. Szünjünk meg végre valahára más mérték szerint elbírálni a zsidók politikai magatartását, mint az ország többi polgárait. A műveitben zsidó még csak tud valamit a pártkülönbszetekről, de ő reá sincs valami különös vonzó hatással a kiáltás: »zsidók, ki!«; a műveletlen zsidónak ellenben épp oly kevés fogalma van a különböző pártokról, mint a hasonló műveltségi fokon álló keresztény iparosnak, vagy keresztény parasztnak, ösztönszerűleg csak védelmet keres a századokon át tartott üldözötések és elnyomatások ismétlődése ellen. A zsidónak semmiféle igényei, pretenziói nincsenek (talán csak a politikában, mert hogy a keresztény birtokosságot kikebelezni szereti, tudjuk és látjuk; a »Szemle« szerk.); tökéletesen meg van elégedve, ha békében hagyják és ha egyikben vagy másikban némi pretenzió támad — ez jobbra csak a »financzbarók« köreiből észlelhető — ebbeli igényeiben annyira szerény (?), hogy megelégszik, ha nyílt utcán, de természetesen hitsorsosainak szemeláltára, a szolgabíró kezét szorít vele, a mely alkalommal egyuttal valószínűleg valamely olcsó kölcsönnek az ügyét is lebonyolítják egymás között.«

Ennek a jellemzésnek találó voltát, valamint szerzőjének illetékességét nem igen fogja tagadni valaki.

Mégis úgy véljük, hogy azok az izraelita polgártársaink még az őszintébbek közé tartoznak, akik nyíltan bevallják, hogy önérdékből a hatalom vakeszközeiül adják magukat; ellenben azok, a kik folytonosan liberálisusukkal kérkednek, Árpádot apjukul emlegetik és az ezredéves magyar hazájukról beszélnek, még a filozofiták is mosolyognak rajtuk.

Mind a két eljárás közrejárul ahhoz, hogy az antiszemitizmus egyre terjed és a liberális táborban a titkos antiszemiták száma rohamosan szaporodik.

Ha zsidó polgártársaink kilépnek az önző egyéni érdek köréből és megszűnnek vakeszköz lenni a változó hatalom kezében és *mindenben* egyenlők lesznek a haza többi gyermekeivel: akkor valóban részesei lesznek ama politikai s társadalmi életnek, melytől majd ők zárkóznak el, majd őket zárják ki, mert a vakeszköz soha sem érdemelheti ki azt a tiszteletet, mely az önálló embert a társadalomban megilleti.

A magyarországi kath. egyesületek orsz. kongresszusának határozatai.

(Folyt. és vége.)

Katholikus legény- és munkás-egyesületi ügyek.

I. A kath. legényegyletek országos szervezése.

A katolikus legényegylet az iparossegédek erkölcsi és gyakorlati kiművelését célozza és negyven év óta életrealóságáról fényes bizonyosságot tett, azért a katolikus egyesületek nagyülése, a magyarországi nm. püspöki kart felkérőndőnek határozza, hogy:

1. a katolikus legényegylet országos szerveztetését elrendelni és az egyes egyházmegyékben létező és még létesítendő katolikus legényegyleteket erkölcsi magas támogatásukban részesíteni méltóztassanak.

2. hogy az ifju növendékpapságnak alkalma nyíljon, a legényegylet magasztos eszméjével, annak belélete, szervezete és szellemével gyakorlatilag is megismerkedni, a kongresszus azon alázatos kérelemmel fordul a nm. püspöki karhoz, hogy részint az intézetben való előadások, részint pedig a katolikus legényegyletekből való tényleges közreműködés által mintegy előkészítő elnöki tanfolyamot szervezni méltóztatnának, hogy így a legényegylet szervezésében, vezetésében már bizonyos előismereteket vigyenek ki magukkal az életbe s így katolikus legényegyleteket terjesztésében részint mint lelkes apostolokat, a kezdet nehézségein túl esve, részint a meglévő egyesületek vezetésében buzgó és előkészített, gyakorlottabb elnököket nyerjenek egyesületeink.

II. A mesterinasok védelme és nevelése.

1. A katolikus egyesületek országos kongresszusa az 1884. évi XVII. t. c. 62 és 83. szakasza értelmében követeli, 1. hogy az iparosok és iparos tanonciskolák ne csak ne akadályozzák az iparos tanuló ifjuságot a vasárnapi és ünnepi isteni tiszteleten és más szükségesség vallásgyakorlaton való részvételben, hanem arra nevelői kötelességöknél fogva hathatósan serkentsék is; 2. hogy a vallástanítás mindamaz iparos tanonciskolákban, a hol eddig sajnosan hiányzott, lehetőleg a mesterinasok vasárnap délutáni szabad idejének kiméltése mellett, sürgősen behozassék.

II. Tekintettel a nagy veszélyre, a mely az iparos-ifjuság korai megromlásában rejlik, melegen ajánlja a kongresszus a mesterinasok testi-lelki gondozására szolgáló katolikus szellemű inasmenedékhelyek felállítását és felvirágoztatását, annyival is inkább, mert ezek a katolikus legényegyleteket működésére is óhajtott előkészítést nyújtanak.

III. A kath. munkás egyesületek-, mesteregyletek és gazdaegyesületek alakítása.

1. A magyarországi kath. egyesületek első orsz. kongresszusa szükségesnek tartja a *munkások* vallás-erkölcsi és anyagi érdekeinek oltalmára mielőbb kath. munkás-egyletek alapítását.

2. Szükségesnek tartja, hogy a *kisiparosok* versenyképességének fokozására és a kisiparnak nehéz helyzetéből való kiszabadítására katolikus mesteregyletek alakítandók szövetkezeti alapon.

3. A mezőgazdaság válsága, mely súlyával első sorban a *kisgazdákra* nehezedik, halaszthatatlanul megköveteli, hogy a kisgazdák gazdakörökbe, hitelszövetkezetekbe tömöríttessenek, hogy az idők súlyos bajjaival könnyebben megküzdhessenek.

4. A fent jelzett célok elérésére mindekelőt szükséges szociális és közigazdasági állapotaink felismerése; miért is megkeresendő a nmls. püspöki kar, hogy papnevelőintézetében a szociológiának és nemzetgazdaságnak kapcsolatban az ethicával és a cánoni joggal való tanítását elrendelni méltóztatnék, mely alkalommal az ily irányu egyesületek célja, rendeltetése és szervezése a növendékpapsággal megismertethető volna. Ugyanez történhetnék, röviden és gyakorlati módon a tanítóképzőkben is.

5. A Szent-István-Társulat, mely már eddig is oly szép eredményeket mutathat fel az egyesületi eszmék irodalmi terjesztése körül, megkerestetik: hogy egy alapos és gyakorlati munkában ismertesse a fentnevezett egyesületeket az intelligens közönség előtt, a népnél pedig a népiratkák után iparkodjék, mint eddig is, azoknak propagandát csinálni.

6. A nagymélt. püspöki kar hódolatteljesen megkerestetik, hogy körlevelekben a nevezett célu egyesületeket papságuk figyelmébe ajánlják, az esperesi kerületek felhívandók, hogy kerületi gyűléseiken ily egyesületek megalakításáról tanácskozzanak.

IV. A magyarországi kath. kispárosok országos segítő- és nyugdíjalapjáról.

A Budapesten összegyűlt katolikus egyetemek feladatukká fogják tenni, hogy a magyarországi katolikus kispárosok és munkások az 1891. XIV. törvényczikk keretén belül betegsegélyző pénztárakat alapítsanak a keresztény szeretet tanainak alapján.

A Budapesten összegyűlt katolikus egyetemek felkarolják egy kispárosok és munkások számára alapítandó országos nyugdíj-intézet eszméjét a keresztényszeretet és buzgóság alapján.

V. A kath. ifjúsági egyesületekről.

1. A katolikus egyetemek országos kongresszusa szükségesnek tartja, hogy a földműves ifjúság valláserkölcsi és hazafias szellemben való képzése céljából a katolikus legényegyletek mintájára katolikus ifjúsági egyetemek alakíttassanak.

2. Oly helyeken, hol a földművelők mellett esekélyebb számú iparosifjak találhatók »Sz. József egyetemek« alakítandók.

3. A kongresszus hódolattal felkéri a nagyméltóságú püspöki kart, hogy a »Katolikus ifjúsági«, illetve a »Sz. József egyetemek« ügyét magas figyelmére méltatni és azoknak minél szélesebb körben való elterjedését hathatós pártfogása által elősegíteni kegyeskedjék.

Az antonomia.

A katolikus egyesületek országos kongresszusa felkéri a püspöki kart, hogy a katolikus antonomia előkészítése céljából a szükséges lépéseket megtegye.

UJDONSÁGOK.

TÁJÉKOZTATO.

A u g . 28. Requiem Rulikovszkyért d. e. fél 10 órakor a Szent László templomban.

• 29. A megyei III. szakosztály ülése d. e. 10 órakor a megyeházán.

• 29. A megyei igazoló választmány ülése délelőtt 10 órakor.

S z e p t . 3. Iparosok tömeges felrándulása a kiállításra.

• 3. Közigazgatási ülés a városházán d. u. 3 órakor.

• 3. Az iparostanonc iskolai bizottság ülése a városházán d. u. 4 órakor.

• 5. A megyei központi választmány tárgyalásainak kezdete a választók névjegyzéke ellen beadott felszólamlások tárgyában.

• 7. Biharmegyei közigazgatási bizottságának ülése d. e. 10 órakor.

• 10. Városi közgyűlés d. u. 3 órakor.

• 16. Megyei évnegyedes közgyűlés.

O k t ó b e r 8., 4., Lóverseny a nagyváradai gyepen.

* **A király utja.** Lembergől telegrafálják, hogy a király galiciai útjának programja változást szenvedett. A király szeptember 13-án érkezik Przemyslbe és ott fogadja a nemesség, a klérus és a városi hatóságok tisztelgését.

* **Mária Dorottya főhercegnő házassága.** Bécsből jelentik, hogy Mária Dorottya főhercegnő esküvője alkalmából, a mely a schönbrunni kastély kápolnájában fog végbemenni, az új pár tiszteletére este diszeldadás lesz a schönbrunni udvari színházban. Ez előadás az uralkodóház tagjain kívül csak a vőlegény hozzátartozandóságára s az új pár kísérete lesz jelen. A színházban legközelebb világitási próbákat fognak tartani.

* **Taliani nunczius a királynál.** Ő felsége aug. 25-én — mint már táviratilag jeleztük — 11 órakor ünnepies kihallgatáson fogadta Taliani nuncziust, a Vatikán új diplomácia képviselőjét a bécsi udvarnál és átvette megbízó levelét. A fogadtatás lefolyásáról a következőket jelentik: Walterskirchen báró, kamarás, a ki legfelsőbb parancsra a nunczius kíséretébe rendeltetett, kétfogatu udvari diszkocsin a nuncziatura palotájához hajtattott, a melynek bejáratánál Montagnini, a nunczius titkára fogadta, a ki aztán a cselédség sorfala között fölvezette a nunczius fogadó helyiségeibe, Walterskirchen báró itt meghívta a nuncziust a legmagasabb kihallgatásra. Az érszek ekkor a báró jobbán haladva, lement a diszkocsihoz s jobb oldalt helyet foglalt s melléje ült a báró. A második kocsiiban Locatelli auditore s Montagnini titkár helyezkedett el. A

Hofburg őrsége a nunczius érkeztekor fegyverbe lépett. A fogatok a követési lépés előtt állottak meg. A titkos tanácssteremben Hunyady gróf főszertármester, Trautmannsdorf gróf kamarás-ezredes s a szolgálatban levő szárnysegéd fogadta a nuncziust. Trautmannsdorf gróf erre a kihallgatási terembe ment s bejelentette ő felségének Talianit. — A nunczius háromszoros mély meghajtással lépett ő felsége elé s átadta megbízó levelét s egyttal engedelmet kért arra, hogy bemutathassa a nuncziatura személyzetét. — Az uralkodó ezt megengedte, mire belépett Locatelli és Montagnini. A nunczius bemutatta őket s ezzel vége volt a kihallgatásnak. A nunczius kísérei háromszoros meghajtással távoztak a fogadóteremből. Trautmannsdorf a nunczius elé ment s bucsut vett tőle. A nunczius Walterskirchen báróval visszahajtatott a nuncziaturához, a hol bucsut vett a bárótól, a ki visszatért a Hofburgba.

* **Királynok Délmagyarországon.** A Vaskapu megnyitására alkalmából jövő fejedelmi vendégek méltó fogadására most már nagyban készülődnek a déli vármegyében. Cserögheő kereskedelemügyi államtitkár személyesen leutazott Herkulesfürdőbe, hogy a már eddig tett előintézkedéseken kívül teendő további készülődések módjait megállapítsa. Az államtitkár kíséretében lejtött még Sélly miniszteri tanácsos, az államrendőrség főnöke és Szombatfalvi detektív-főnök, kik a közbiztonság tekintetében hosszabban tanácskoztak az ugyancsak Herkulesfürdőre érkezett Jakabffy főispánnal és Litsek Béla alispánnal, valamint Vest Ede lovaggal, a temesi takarékpénztár, mint fürdőbérlet vezérigazgatójával. A fejedelmek lakosztályainak berendezésével Gungl Márton temesvári butor-gyáros bízott meg. Temes vármegye és Temesvár szab. kir. város hódoló küldöttségeket meneszt Orsovára.

* **Palotay László apát-kanonok s egyházmegyei tanfelügyelő ur f. hó 26-án** Békésen volt, hol a b-gyulai r. katolikus tanító-egyesület gyűlésén elnökölt. Mint értesülünk az apát-kanonok ur 50 (ötven) frtot adományozott az egyesület céljaira.

* **Szécsen Antal gróf temetése.** Szécsen Antal gróf temetése aug. 24-én ment végbe Ausseeban. A ravatalt, melyet rendjel- és czimerhordozók vettek körül, számos koszorú borította. A temetésen jelen volt a király képviselőiben: Windischgrätz Ágost herceg.

* **Ünnep az Orsolya-szüzeknél.** A helybeli Orsolya-szüzek zárdaja ma Sz.-Ágoston ünnepét üli: e nagy férfiú megtérése után nemcsak önmaga haladt az erény és tökéletesség útján s nagy bölcsességre és műveltségre valló tudásával fényt derített az egész ker. kath. anyaszentegyházra, hanem másokat is sietett a tökéletes élet alapelveivel megismertetni; a tökéletesebb életre hivatottak számára szabályt irt elő, melyeket követve, sokan nyerték el a szentség glóriáját. — E szabályok szerint élnek a helybeli Orsolya-apácák is; ezért ülik őket meg ma a nagy szent emlékét s öltött magára már tegnap ünnepi dísz a zárda és kisdied temploma. — Ez ünnep alkalmából ma pénteken a zárda-templomban ünnepélyes istentisztelet lesz; a sz. misét R a d n a i Farkas prépost-kanonok fogja mondani; megelőzőleg M a k u c z Ernő, zárda-lelkész fél 10 órakor szt. beszédet tart.

* **Emlékoszlop Mohácson.** A Mohácson megtartandó ezredévi ünnepélyvel kapcsolatban felállítandó emlékoszlopra eddig 4600 frt gyűlt össze. Az emlékoszlop felállítása miatt a rendező-bizottság a jövő hónapban nagyobb akciózt szándékozik kifejteni.

* **Kié legyen a Mária-kép?** Mária-Radnán két ember lakott egy házban, a szegény Panke Adám és a hasonlóképpen a szegény Hengár Leontin. A közös lakás falát egy egyszerű Mária-kép díszítette s most hogy külön akartak költözni egymástól, a Mária képhez mindkettő jussot formált s nagyon természetesen, hogy egyik sem engedte a jussát. Multkor

aztán válságra került a dolog. Hengár azt mondta Pankinak: — »Ad ide a szent szűz képét.« — »Nem adom.« — Akkor erővel elviszem. — »Abból semmi sem lesz, azt megmutatom;« volt a válasz. Panke előkapva kaszáját, annak pengéjével kétszer belevágott Hengár Leontin hasába, aki aztán hamarosan ki is adta lelkét. Panke Adám maga jelentkezett a csendőrségnél, ahol vasraverték s átadták a radnai járásbírósnak.

* **Az ügyvédi kamara ülése.** A nagyváradai ügyvédi kamara választmány, holnap ülést tart, melynek tárgyai a következők: I. Birósági Végrehajtók kérelme, hogy harmadik végrehajtó ne alkalmaztassék. II. Az esküdtzések és bünvádi eljárásra vonatkozó törvény életbeléptetésére alkotott, törvényjavaslat feletti nyilatkozat.

* **Kirabolt földbirtokos.** Vakmerő rablást követtek el tegnapelőtt Nagyváradon Kőfaragó-utcán. Baranyi Emil földbirtokos jelenleg Stoószon fürdőzik s távozásakor lakását és az abban lévő szekrényeket bezárta s a házat Anti nevű inasának felügyeletére bízta. Tegnapelőtt a lakást feltörve találták s az összes szekrények fel voltak feszítve. Az összes arany és ezüst nemüket, ékszereket elrabolták. A gyanu azonnal az inasra irányult, aki minden szó nélkül megszökött. A rendőrség is megindította a nyomozást s értesítve lett a csendőrség. Az inast sikerült is Margittán elfogni. A suhancz egyik társát Nagyváradon sikerült elfogni egy Prágainé nevű asszony személyében. Az asszony Amigó zálogházában egy nagy értékű ékszert akart elzalogosítani; de az üzlettulajdonosnak feltűnt a dolog s a rendőrséggel elfogatta az asszonyt. Midőn megmotozták, már több zálogezédula volt nála, a melyekre ékszereket zálogosított el. Beismeri, hogy az ékszereket a rablásból kerültek hozzá.

* **Hogy lehet valaki zsidóvá?** Kiszély nep. János, a dárdai takarékpénztár pénztárosa, a napokban Nagy-Kőrösre utazott, hogy az ottani kórházban pár év előtt elhunyt fivérének sírkövet állíttasson a sírjára, nagy volt azonban a meglepetése, hogy fivérét, aki róm. kath. vallású volt, a zsidó temetőbe temették, ahova bizony keresztlet nem engednek a zsidók bevinni. A halálos beteg ugyanis annak idején erős lázban feküdt és fantáziált. Ily állapotban úgy látszik a zsidókat csufolta, mert zsidó jargonban hadart össze mindenféle szavakat, vallásáról pedig adat nem lévén, zsidónak tartották és zsidó temetőbe vitték. Kiszély János most a rendőrséghez fordult, hogy a halott átszállítását a keresztény temetőbe engedje meg.

* **Szenzációs eljegyzési hír.** A Párisi Figaro szenzációs eljegyzési hirt közöl, a mely szerint Viktoria hercegnő, a walesi herceg leánya, nőül menne Astor amerikai milliomoshoz, a kit angol birtokai révén megillet a clivedeni herceg czime. Astor, a ki báró Hirsch Mór halála óta igen jó viszonyban van a walesi herceg családjával, az angol udvarnál kedvelt személy, annyira, hogy Maud hercegnő elfogadhatta azokat a briliánsokat, a melyeket Astor felajánlott neki házassági ajándékkul. Az angol udvar tagjai gyakran látott vendégei Astor clivedeni kastélyának.

* **Alaptalan vád.** Egy helybeli napilap tegnapi számában egy közlemény jelent meg Hartmann József nagyváradai állam vasuti állomásfőnökről, mely szerint a vasuti személyzet kérvényt akart beadni a felügyelőséghez, hogy betegség esetén a gyógyszerert a vasuti személyzet nagy részének lakásához közelebb eső réti új gyógyszerertből szerzhessék be és e kérvényhez aláírásokat gyűjtöttek maguk közt, de a nevezett állomásfőnök a kérvény aláírását megtiltotta volna. Illetékes helyről nyert értesülésünk szerint ezen hír nem felel meg a valóságnak, mert az állomásfőnök urnak tudomása sem volt a vasuti személyzet ily irányú óhajáról, csupán az illető gyógyszerész egyik alkalmazottja mutatott be egy ilyen czéltól megirt kérvényt, hogy annak aláírását az állomásfőnök rendelje el, a mit természetesen Hartmann József ur nem teljesített, mert nem látta benne a személyzet óhajának megnyilatkozását. A kérvény aláírását azonban senkinek meg nem tiltotta. Mint halljuk, a személyzet

maga is nyilatkozatot fog közzétenni az illető lapban, melyben amaz alaptalan állítást a maguk részéről is megegyezik.

* **Párbaj.** Tegnap reggel a Nagyvárad mellett fekvő W o l f y féle erdőben pisztoly párbaj volt. Az ellenfelek We i t e r s c h ü t z János a szalárdi járás főszolgabírója s M a r k o v i t s Károly ugyane járás szolgabírója voltak. Segédükül szerepeltek a We i t e r s c h ü t z részéről Peritz tüzér kapitány s báró C h a p p o n Samu; a Markovits részéről C z i f f r a Kálmán és B a l á z s h á z y Ilyán tartalékos huszár hadnagyok. A felállítás 25 lépésnyi távolságra volt háromszori golyóváltással. Szerencsére azonban a golyók egyiket sem talált. A párbaj a családi tüzhelynél keresi okát.

* **A megakadt távirat-kihordó.** Minap este mindenki az utcára sietett, hogy a katonazenekar játékában gyönyörködjen. Hülkámzott a nép az utcákon, a lakások egészen kiürültek. Ünnepele a város. A szegény sürgönyhordónak azonban nincs nyugta ilyenkor sem. Megy mint a bolygó zsidó. Kedden este is ment, szaladt a sürgönyökkel, míg végre megakadt alaposan. Bement egy Baross-uti házba s míg az emeleten járt, hogy egy sürgönyt kézbesítsen, az alsó lakók is eltávoztak hazulról s a kaput rázárták a kihordóra. Az egész házban egy lélek sem volt otthon. A fogoly hiába larmázott, várnia kellett, míg a házbéliek meg nem jöttek, a mi pedig nem egyhamar történt, mert — ez alkalommal sok időre utójára lehetett katonazenét hallgatni.

* **Általános pótdadó kivétele.** A kir. pénzügyigazgatóság 45140. II. 896. szám alatt kelt érvényesítésével ellátott föld és házbéradók utáni általános jövedelmi pótdadó kivételei lajstromok az 1883. évi XLIV. t. cz. 16. §-a értelmében 8 napi közszemlére vagyis f. évi augusztus hó 24. napjától 31-ik napjáig bezárólag a városi adóhivatal II-ik számú szobájában azon figyelmeztetés mellett tételnek ki, miszerint az érdekelt föld és háztulajdonosok a jelzett lajstromokban terhőkre előírt adónemet, ott megtekinthetik s az ellen netaláni felszólamlásukat a lajstromok közzétételét követő 15 nap alatt írásba foglalva a kir. pénzügyigazgatósághoz benyújthatják. Megjegyeztetik, hogy mennyiben föld és adóköteles házbér jövedelem utáni házbéradóra nézve 30 százalékos az adómentes házbér jövedelem utáni képzeti házbéradóra 20 százalékosan kivetendő évi általános jövedelmi pótdadó a törvény által meg van szabva, a lajstrom megtekintése kiválóan azokat érdekli, kiknek ingatlanait bekebelezett tartozások terhelik s az azok után fizetett évi kamatokat kellő időben bevallották, hogy meggyőződést szerezzenek arra nézve, vajjon a kamatok 10 százaléka a kivetett általános jövedelmi pótdadónál figyelembe vétetett — illetve levonatot-e? Nagyvárad, 1896. augusztus hó 22-én. B o r d é Ferencz, adóügyi tanácsos.

* **Hetivásár Szalacson.** A Biharmegyéhez tartozó Szalacs község képviselő testülete elhatározta, hogy heti vásár engedélyezésért kérvényezze a kereskedelemügyi miniszterhez. A vásár által azt remélik, hogy a község emelkedni fog. A kérelmet fel is terjesztették a vármegye utján a miniszterhez, a ki véleményezés végett leküldötte a kérvényt a nagyváradi kereskedelmi és iparkamarához, a melynek állandó-bizottsága foglalkozott a kérdéssel. A kamara a heti vásár engedélyezését nem ellenzi s annak megadását véleményezte.

* **A szakácsnék stiklijje.** Barcz Lajos fíjkeres szegény s nem valami jó képet vágott a vele tegnap megtörtént esethez. Két nő — állítólag szakácsnők — a kocsiába vetették magukat s mint valami grófnők odakiállították, »hajes a Rimánózi téglagyárhoz.« Onnét visszajöttek a színházhoz s itt a kocsiára biztak egy csomagot megörzés végett s azalatt az ürügy alatt, hogy a színháznál van dolguk elillantak. Csak várt, csak várt szegény Barcz, de mint mindent, úgy a várakozást is megunja, unalmában kezdte kibontogatni a csomagot s uramfia! Az értékesnek vélt dolog, nem volt más, mint előre elkészített »felsülvényi koholmányozás« vagyis prózai nyelven, papiros-galuskák, szépen gondosan össze-

magolva. A kocsinak persze nyitva maradt a szája — mintha csak látnám — hogy ő bizony be van esapva. Ilyenek is ezek a mai cselédek.

* **Rendőri hírek. Késelő dinyés kofa.** Tegnap a piacon egy kofa, csupa irigységből, mert a másik több dinyét adott el, a kést kezébe szurta. Bevitték a rendőrséghez. — **Ellopott kabát.** Egy nagyváradi háztulajdonos favágót hivatott, fája felvágatása végett. Azonban erre nézve nem tudtak megegyezni s a favágó ott hagyta az alkudó tulajdonost. Azonban nem ment el tiszta kézzel, kezéhez ragadt egy kabát is, mely a kerítésre volt kiterítve. Persze észrevették s utána szaladtak. Meg is találták a Berger-féle pálinkamérésben a kabátal együtt. Az enyveskező favágót bekötéretették.

* **Rövid hírek. Névváltoztatás.** Grósz Dávid berek-böszörményi illetőségű, szatmári lakos a saját és kiskorú Ferencz fia vezetéknévét »Nagy«-ra változtatta — **Zeneiskola Nagyváradon.** A községi polgári iskola épületében szeptember hó 1-én zene iskola fog megnyitni, a melynek céljaira a város bocsátott át alkalmas helyiségeket. A zene iskola Réz Mihály felügyelő-igazgató vezetés alatt áll, s a legjobb erőket sikerült megnyerni tanároknak.

Nagyvárad város közügyei.

A kövezetvám-díjtétele.

Nagyvárad város közönségének a kereskedelemügyi miniszterium megengedte, hogy 1896. január 1-től további 12 éven át szedhesse a vasutvonalakon Nagyváradra behozott áruk után a kövezetvámot, természetesen az egyes áruk neve után megállapított összegekben. A város által megszabott egyes tételeket azonban kifogásolta a miniszter s azzal küldötte vissza, hogy a kereskedelmi és iparkamara véleményének meghallgatása után kidolgozva, újra terjeszse fel. A nagyváradi kereskedelmi és iparkamara állandó bizottsága tegnap tárgyalta a város által áttett vámdíjtételeket s azon igen sok változtatást véleményez.

Panasz a kis-kut-utczai vámos ellen.

Nagyvárad város vámkezelő hivatala tapasztalta, hogy részint Fugyi-Vásárhelyről, de még Száldobágyról is a falusiak Kis-Kut-utczán jönnek be áruikkal a városba s ez által elkerülik a vámfizetést. Ezen visszaélés megállítására nemrég Kis-Kut-utca végén vámsorompót állított fel a város s feles jövedelem mellett egy Balogh János nevű rovott előléti egyént bizott meg a vámszedéssel. Egymást éri most a panasz a városházán a városi polgárok részéről, mert a szőlőtulajdonosokat, akik gyümölcsöt vagy más élelmi czikkeket hoznak be a nagyváradi hegyen levő saját szőlőjükből, éppen úgy megvámolja, mint a vidékieket, sőt a jogtalanságot annyira viszi, hogy még a piaci helypénzt is megveszi rajtuk. Ha a tanács nem intézkedik a visszaélések megszüntetésére s védelmére kél a vámosnak, a törvényhatósági közgyűlés elé kerül az ügy, annál inkább, mert az atyafi a jogtalan eljárás mellett még gorombásodik is a polgárokkal.

Bizottsági ülés.

A tüzelraktanya építésére felügyelő bizottság holnap délután ülést tart, melynek tárgya a vállalkozók részéről beérkezett második kereseti kimutatás felülvizsgálata és a kifizetés iránt teendő javaslat.

Gyilkossági kísérlet.

— Saját tudósítónktól. —

Tegnap éjjel 2 órakor lövések zaja riasztotta fel álmaiból a nagyteleki-utca lakosait, kik borzalommal tudakozódtak a rémes eset felől. Annak lefolyásáról a következőket jelenti tudósítónk:

Szilágyi Lajos háztulajdonos lakására, éjjeli két órakor a kapun keresztül mászott Németh Gábor 21 éves csizmadia legény.

Benyitott a szobába s a zajra felébredt Szilágyi Lajosné s rémülve vette észre, hogy járnak a szobában. Kiáltott s erre Németh két-

szer rálőtt. Ezután még két lövést irányzott az asszonynak, ki erre kiszaladt az udvarra, hol egy negyedik lövés dördült el.

Szerencsére egyike sem talált. A zajra felébredtek a szomszédok, de Németh megugrott az elfogatás elől.

Az eset előzményei a következők:

Szilágyi Lajosnak van egy fiatal férjhezmenendő leánya. Németh Gábornak megtetszett a leány és szerelmi viszonyt kezdett vele és házassági ígéretekkel tett neki.

Azonban, mivel nem bírt önállóságra vergődni, elkecsereedett és öngyilkosságra gondolt, sőt ezzel ijesztette is a háznépet, de mindazonáltal nem volt bátorsága, e rémes tettet végrehajtani.

Ezt megtudva Szilágyi Teréz, bosszantani kezdte a legényt s gyávanak és öngyilkos jelöltnek nevezte, — legalább így adja elő a tettes — és akkor Németh Gábor szívében a szerelem érzete bosszuvágygyá és féltékenységgé fajult s ebből kifolyólag vitte véghez meggonddolatlan tettét.

Az esetről még akkor éjjel jelentést tettek a rendőrségnél s meg lett indítva a vizsgálat, azonban eredménytelenül, amennyiben a tettest elfogni nem sikerült.

Délután lelki furdalást érzett és önként jelentkezett a rendőrségnél, hol aztán azonnal vallatásra fogták.

Vallomásában semmi összefüggés nincs. Egyszer tettét úgy adja elő, mintha azt ittas állapotban vitte volna véghez, másszor, hogy a leány előtt akarta magát meglőni és ezért lópdózott be éjjel a lakására.

Kihallgatták tegnap a vádlókat is. Szilágyi Lajosné előadta, hogy egy golyó majdnem a száját lőtte keresztül, sőt érezte is szelét.

Az ügyet az eddigi vizsgálatok eredményéről szóló iratokkal, ma átteszik az ügyész-séghez.

Okmányhamisító díjok.

— Saját tudósítónktól. —

Tegnap délelőtt özv. Papp Lászlóné, szül. Boros Zsófia, ki egy díjok özvegye, Kápolnay rendőr biztosnál cseléd könyvet akart váltani és evégből több okmányt adott át.

Köztük volt egy irat, K o l m a n n rendőrbiztos aláírásával, melyben az volt igazolva, hogy özv. Papp Lászlóné, haláláig férjével lakott.

A Kápolnay rendőrbiztosnak feltűnt ez az okmány, a mennyiben nem felelt meg hűen az eredetinek. Vallatásra fogta a tulajdonosát s az előadta, hogy ez okmányt, neki egy W a l n e r István nevezetű díjok állította ki. E díjok Miskolczi kir. közjegyző irodájában dolgozik.

Erre vonatkozólag megkérdezte Kolman Adolf rendőrbiztos is, ki azonban hamisítványnak nyilvánította az aláírást, melynek egyes vonásai bár elég jól utánczóztak.

Özv. Papp Józsefné vallomása szerint ezen bizonyítvány már egyizben belett terjesztve a pénzügyigazgatósághoz is, honnét nem régen kapta vissza.

A nevezett díjoknak, e bizonyítvány kiállításáért 1 frtot fizetett.

Kápolnay az asszony, valamint Kolmann rendőrbiztos jelentése alapján, jelentést tett Gerő Arminnál, ki az előbbin kívül, mely Szabó Gábort is kiküldte a helyszínére, hol Valnerrel, Pappnéval szembesítetvén, mindent töredelmesen bevallott!

Beismerte, hogy a bizonyítványt ő állította ki s hogy ő hamisította a Kolman, Adolf aláírását. Az iraton még tanuként levő aláírás (Szücs Károly és Somogyi) közzül az egyiket 11 éves fiával, a másik aláíróra már nem emlékszik.

Ezután megtartották a házmozást. Valner István előadta a pecsét nyomát is, melyről alig lehetett leolvasni az aláírást: »M a g y a r n é m e t e r d é s z e t i e g y e s ü l e t.«

A mozás folyamán találtak még tíz darab 5 forintos és több öt krajczáros bélyeget melyek már az aktákról voltak leszakítva.

A többiek le vannak bélyegezve a Miskolczi kir. közjegyző pecsétnyomójával.

A szerencsétlen díjokot azonnal letartóztatták s bekisérték a rendőrség börtönébe

teljesen megtörve, lesütött szemekkel ment kísérelje el. Zokogva vallotta be mag gondolatlanágát, mely által, teljesen egész életére, — tönkre tette magát.

Még tegnap át is kísérték a kir. ügyészhez, a vizsgálat folytatása végett.

SZINHÁZ.

Küry Klára vendégfelléptei.

I. L I L I.

Mialatt a színházban Küry Klára balkezével dirigálta a poétikus, bájos jelenetekben bővelkedő bájos darabot, a Rimanóczy szálló egyik termében Küryné az ő könnyed modorában nyilatkozott következőképpen:

— Engem sok fűz Nagyváradhoz. Itt nevelkedtem az Orsolya szüzek zárdájában és sok rokonom is van e kedves városban. Klári pedig nem tudja elfelejteni az ő Nagyváradját, s b e a k a r j a m u t a t n i az első fellépése óta történt haladását. Ezért fogadtuk el Megyeri meghívását még Traivelleban . . .

Nekünk, kik láttuk első szereplését, jobban módunkban van megítélni hosszú távollét után a haladást, mint a fővárosi sajtónak, kik kész, már roitonnal bíró művésznőt láttak. A hegy lábától közepéig gyors a haladás, azontul nehezen megy. A ki az utolsó részleten látja az utast, alig veszi észre a haladást. Mi azonban még a völgyben láttuk Küry Klárát s gyors, szinte szédítő, rohamos emelkedését a siker magaslatára felé. Haladt-e, ez nem kérdés, csak az, mennyire haladt.

Igazolva látjuk tegnapi nagy sikerű fellépésével régóta hirdetett elvünket, hogy a finom, diszkrét előadás és ének jobban hat, mint a kiélezett, nagyhangú alakítás. Nagyfokú izléssel, könnyedséggel játszott s énekén meglátszott, hogy könnyedén, játszva győzi le annak ezernyi nehézségeit, szóval igazi művészet volt alakítása. Ehhez járul egyéni bája, sablontól ment eredeti felfogása, mely képessé tette őt, hogy a Hegyi Aranka által lejátszott s 7 évig pihentetett darabot a népszínházban 35-ször tudta eljátszani mindig nagy közönség előtt. S a pointírozása az egyes kiváló jeleneteknek, egyszerűen bámulatos volt.

Hangját nem pazarolta s csak ott mutatta be énektudását, ahol kellett. Egyformán ügyelt játékra s énekre, úgy, hogy az egyöntetűség s következetes felfogás mintaképe volt. — S alakja? üde, bájos természet, friss hanggal s eleven játékkal. Az öltözködés művészetéből pedig leczkét adhatna.

A vizionlátás tapsviharban, virágokban nyilvánult s folytonos ismétlésekben. A művésznő a sok édes emlék rohamos határa alatt szóvalan lett s meghatott. Hja, nekünk nincsenek intrikáink, nekünk csak meleg szeretetünk van.

A szintársulat is kitért magáért. Megyeri (Saint-Hypothése:) folyton fiatalodó nagybácsija kabinetalakítás. Jó volt Rózsahegy (Plinhard:) eleven, talentumos játékaival s az utolsó felvonásban komoly alakításával. S z a t h m á r y a földön keres állandóan valamit. Ettől eltekintve, ma jól játszott. B a r t o s sem volt utolsó.

Zenekar feladatát hibátlanul oldotta meg. Közönség hálás, jó lelkesült, a színházat utolsó zugáig betöltő diszes, nagy közönség. sz. d.

Hírek a szinkörből. Ma lesz Küry Klárának, a kedves művésznőnek II-ik föllépte. S z e g é n y J o n a t h á n kerül ma színre, Molly szerepét a bájos diva — Jonathánt pedig M e g y e r i igazgató játssza, pár évvel ezelőtt ugyanők creáltak e két szerepet, már akkor oly nagy hatást ért el a II-ik felvonásbeli kettősük, hogy vége hossza nem volt az ismétléseknek, kifogyhatatlan volt közönségünk a taps özönében. Nagy érdeklődéssel tekintünk a mai est elé, bizonyára ismét el fog bennünket ragadni a bájos játékaival a vendég művésznő, és nem különben az ő deréktársa M e g y e r i is. Mellettük a főbb szerepeket a következők játsszák: M e z e y, K a s s a y, V e n d r e y, L e ö v y, V á r a d y. A másik női főszerepet Harriettent S. A l d o r J. játssza. A harmadik előadásban M e g y e k a r e g i m e n t u t á n

dalt, melynek szövegét Heltár Jenő, zenéjét Márkus Dezső szerezte, betétül fogja énekelni K ü r y Klára, a vendégszínésznő.

Igazságszolgáltatás.

A kumanyesdi rablógyilkosság.

A nagyváradi kir. törvényszék, tegnap folytatta, a kumanyesdi gyilkosság végtárgyalását. Egész nap a tanukihallgatás folytatódott. A tanuk legnagyobb része tagadja a vizsgálat során tett vallomását, mert félnek a tettesektől és azok családtagjaitól, hogy megbosszulják magukat.

Felolvasták az ügyre vonatkozó iratokat; a bonczolási jegyzőkönyvet, helyszíni jegyzőkönyvet, orvosi véleményeket a vádlottak elmebeli állapotára vonatkozólag, mely szerint egy, Mihók György (Sturzu) örülési rohamokban szenved, azonban ez a tett elkövetése alatt nem volt jelen.

Holnap lesznek megtartva a vád és véd-beszédek.

Első rendű vádlottak, Mihók György Sturzát, Duma Flórián Szász Mitrut, dr. Mártonffi Bogdán Dágó Vaszlit és Leókuca Juont, Rádl Ödön Mihók Györgyöt, Ttyirikit pedig Zigre Miklós védí.

A tárgyalás holnap minden bizonyal be lesz fejezve s ki lesz hirdetve az ítélet is.

REGENY-CSARNOK.

A szökött leány.

— Elbeszélés. —

Irta: Kincs István.

A férfiak a hölgyek támaszára siettek. Vársonyi Emilia mellé szegődött, László Gyirótné mellé került. A két öreg pedig ifju tűzzel haladott még mindig a csapat élén.

Vársonyi hallgatott s Emilia se talált szavakat. Oly különös érzés fogta el ez ember közelében. Ő képezett fordulópontot életében. Ha Vársonyi nem vállalkozik reá, hogy László hűtlenségének nyílt jellemzésével hugának, Zsófinak becsületét tisztára mossa, akkor még most is elhagytának érezné magát. Boldogtalan most is, de ki tudja, nem lett volna-e akkor még szerencsétlenebb? Zsófinban csalatkozott, Lászlóban még inkább s atyjának odaadó szeretete nem hegesztette volna ezeket a sebeket. Akkor soh' se adta volna kezét Bogátnak. Szakitott volna vele s az egész világgal.

De ki tudja, nem lett volna-e jobb így? Nem, s ezerszer nem! Önérzete föllázadt e fölfogás ellen. Akkor igaztalan lett volna akaratára ellenére barátijével szemben, megszorította volna jó atyjának öreg napjait — s nem örködhett volna végre Zsófi és a Gyiróty név becsülete fölött.

Ez az utolsó gondolat megacézolta akaraterejét — megnyugvást adott fájó szívének.

Csak az kergette a zavar pirját arczába, hogy az a férfi az oldalán tudja, hogy ő boldogtalan. Ha szemek találkoztak, tekintetében volt valami megindító, mint az édesanya tekintetében, mikor szenvedő gyermekére veti szemét. S a mellett olyan különös fényben ragyogtak, mintha titkot rejtenének, mintha annak a férfinak a szívében élne valami, minek a nyelv nem mer kifejezést adni . . .

Különös ez az ember!

Emilia sokszor látta, hogy Vársonyi rajt felejté tekintetét. Jól esett szívének. Tudta, hogy becsüli — balsorsában vigasz volt neki ez a tudat. Hiszen úgyis olyan kevés jóbarátja van!

Porras keresztelte az utat. Méternyi szélességben árkot hasított rajta. Vársonyi átlépett rajta s kezét nyújtá Emiliának.

E kéz remegett.

Bogátné érezte ezt a remegést. Olyan különös gondolatok járták át fejét utána.

Még szóvalanabbak lettek. Nem tudták, mivel indítsák meg a társalgást, hol vegyék föl a fonalat.

Vagy talán nem is akarták fölvenni, oly sajátos volt a kedélyállapotuk.

Czélhoz értek.

A bükkerdőt fenyves váltotta fel, végre az is megszakadt: tisztásra értek. A tisztás közepén hatalmas kupalaku domb emelkedett s annak tetején szomorkodott a rom.

Hat század tekintett le rájuk a düledező falak képében. A hatalmas Kanizsayak építették a tizenkettedik században, hogy elővarát képezze Kőszegnek, mely rablójáratainak egykor székhelye volt. Szereplése az utolsó Árpádok korára esik, mikor nevezett grófok, illetve Kanizsay Iván Németújvár birtokában mint Dunántul leghatalmasabb főura a szomszéd Ausztriával saját szakállára kikezdett. Lovagjaival bejárta a tartományt s rabolt mindenfelé büntelen. De végre ütött a boszuállás órája. Az osztrák tartományok Habsburgi Rudolf utódjainak birtokát képezték már s Albert, kinek fegyvereit a nagy német birodalomban is győzelem kísérte, Kanizsay ellen fordította azokat. Kun László halála s III. Endre megválasztatása közül támadt országos zavarok saját erejére utalták Ivánt. S ő gyenge volt ellenfelével megmérkőzni. Vesztett csatái után az erős Kőszeg falai közé vette magát, itt daczolt hónapszám az ostromlók erejével. De végre Kőszeg is megadta magát. Hanem Kanizsay még se került ellenfelei kezébe, eltűnt, mintha a föld nyelte volna el. A nép ajka sokat regél földalatti utakról, melyek számos kijáratral kötötték össze a hegylancz ormain elszórt várakat. Iván is valószínűleg azok egyikét használta föl a maga megmentésére.

S a vár, melyhez a kirándulók ellátogatnak, szintén akkor lett rommá. A régi dicsőség csak a regék képében leng már fölötté, csak a holdvilág mereng el rajta néma arczezal, mikor rezgő sugarával a bokrokkal benőtt dőledező falak közt bujdosik. Az utakat rég benőtte a fű; az elváló köveket itt-ott a repkény s a kuszó szederinda tartja vissza, hogy a mélységbe ne hulljon.

(Folyt. köv.)

TAVIRATOK.

A czár Bécsben.

— Saját tudósítónk sürgönye. —

Bécs, aug. 27.

D. e. fél 10 órakor kezdődött meg az udvari kocsik kivonulása a pályaudvarba. Megjelentek ott: *Ferencz Ferdinánd, Lajos Viktor, József Ferdinánd, József Ágost, Frigyes, Jenő* főherczegek, továbbá *Stefánia* főherczegnő, özvegy trónörökösnő, *Mária Jozefa, Izabella s Augusztá* főherczegnők. A főherczegek orosz rendjeleket viseltek.

Kevéssel 10 óra előtt érkezett meg I. *Ferencz József*, császár és király és *Erzsébet* császárné s királyné. Az uralkodó orosz egyenruhát és a sz. András-rend jelvényeit viselte.

Fél tizenegykor érkezett meg az udvari vonat a czári párral. A katona-zenekar az orosz himnuszot játszotta.

A vonatról legelőbb *Miklós* czár lépett ki.

A két uralkodó nagy bensőséggel kétszer csókolta meg egymást. Mire mindjárt a két felséges asszony üdvözölte egymást. Ezután *Ferencz József* császár és király kezét csókolt az orosz czárnénak, viszont *Miklós* czár *Erzsébet* királyasszonynak.

Az orosz czár a 2. sz. osztr.-magy gyalogezred egyenruháját viselte.

Ezután a czári pár kezett fogott a főherczegekkel és főherczegnőkkel, mire a két uralkodó elléptetett a diszszázad előtt.

Következett ezután az állami s udvari méltóságok s a kíséret bemutatása.

Ferencz József Ő Felsége különösen kitüntette hg. *Lobanov*, orosz külügyminisztert.

A két uralkodó pár erre elhagyta a pályaudvart és a nyitott diszhintókba szállt, melyekbe hat-hat szürke paripa volt befogva. Az első kocsiban a két uralkodó, a másikban a

két császárné ült. Azután sorban következtek a főhercegek s főhercegnők fogatai, végül a kíséret kocsiái.

Az ünnepi díszben ragyogó utcákon mindenütt viharos éljenzéssel fogadták a felségeket; utközben a sorfalat képező katonaság közt elhelyezett katonai zenekarok az orosz himnuszot játszották.

Utközben a felségek élénken társalognak egymással. Az orosz csár ismételt katonai üdvözléssel köszönte a harsogó ovációkat.

Valóságos diadalmenetben vonult a kocsisor a Hofburg elé, a melynek ormán az orosz és a királyi ház zászlója lengett egymás mellett.

Itt kiszálltak a felségek. Herceg *Liechtenstein* főudvarmester és gróf *Hunyady* főudvari marsal vezették Ő Felségeiket és a magas uraságokat a várakba, hol a *Petra-dura* teremben az udvari méltóságok, továbbá gróf *Goluchovszky*, báró *Krieghammer* és *Kállay* közös miniszterek, gróf *Badeni* és báró *Bánffy* miniszterelnökök, az osztrák s magyar miniszterek és az állami hatóságok fejei be lettek mutatva az orosz felségeknél.

A csár délután külön kihallgatáson fogadta a közös minisztereket, báró *Bánffy*t, gróf *Badeni*t, báró *Fejérváry*t és báró *Welserheim*bot.

Véres zavargás Laczfaluban.

Nagybánya, aug. 27. (Saját tud. táv.) A laczfalusi keresztiszentelő bucsu megtartását a vármegye ma nagy karhatalommal megakadályozta; délelőtt a háromszáz főnyi népek összejutása volt a csendőrséggel, mely szuronyal kisorította a népet a faluból; a csendőrség egész éjjel készenlétben maradt. Biharból is sokan érkeztek ide, de nem eresztették be őket a faluba.

Az oláhság egyesülése.

Lugos, aug. 27. (Saját tudósítónk távir.) Az „*Associatiunes Transilvania*” mai ülésén a vármegyházán erdélyi és magyarországi oláhság egyesült egyelőre kulturális téren; jelen voltak a tulzó és mérsékelt párt vezérei; a vezetés azonban *Mocsonyi* kezében volt. *Mocsonyi* beszéde a legtulzóbbakat is kielégítette.

Képviselőválasztás.

Dunapataj, aug. 27. (Saját tud. távirata.) A képviselőválasztás nagy erőfeszítéssel folyik; három óráig délután *Földváry* (kormánypárti) 1091, *Förster* (Ugronista) 820 szavazatot kapott; a választás eltart éjfélig.

Pancsova petrovszellói h. é. v. műtanrendőri bejárása.

Temesvár, aug. 27. (Saját tud. táv.) Dr. *Návay* a ker. m. egyik legkiválóbb tagja szakértettségével a kereskedelmi tényezők legmagasabb megelégedését oly magas mérvben kivívta, hogy a komplikáltabb kiküldetések egyedül reá bízottak. A most megnyílt helyi érdekű vasut minden tekintetben a kívánalmaknak megfelelt és a *Matenovits* pancsovai polgármester lendületes beszédére a következőkben válaszolt. Fogadják őszinte köszönetem kifejezését a szívélyes üdvözléért, melyet tisztelt polgármester ur hozzám, mint a mai műtanrendőri bejárás vezetőjéhez intézni szives volt. Mindannyian érezzük, hogy Pancsova Petrovszellói vasut megnyitása folytán e vidék és főképp Pancsova városa újabb közgazdasági felvirágzásnak néz elé. Kivánom, hogy e vasut hathatósan működjen közre anyagi és erkölcsi fellendülésükön. Üdvözlétnket ugy a miniszterem, mint a maga nevében szívélyesen viszonzom. *Lelkes* hosszantartó éljenzés. Délután a pan-

csovai szálloda nagytermében egy szűkebb körű bankett volt, melyen ugy a város, mint a vidék intelligens elemei részt vettek. A főszolgabíró egyik elmés rögtönzött tosztban a vasut megnyitása felett örömeinek adott kifejezést, mire dr. *Návay* Aladár újból felelt és szónoki hévvel előadott beszéde a jelenlévőkre a legjobb benyomást keltette. E beszéd után a vidék ellenzéke is felállott és 5—6 tosztban dr. *Návay*t ünnepelte.

Pánik a börzéken.

Budapest, augusztus 27. (Saját tud. táv.) Az európai börzéken a konstantinápolyi hírek árhanyatlást okoztak.

Forrongás a szerb fővárosban.

Belgrad, augusztus 27. (Saját tud. táv.) A városban nagy izgatottság uralkodik, mint nagy fölforgatások előestélyén. A legkalandsabb hírek keringenek. Hír szerint összeesküvésnek jöttek a nyomára, melyben három tábornok van kompromittálva. A helyőrség és rendőrség két nap óta készenlétben van.

Zendülés a török fővárosban.

Konstantinápoly, aug. 27. (Saj. tud. táv.) Az Otomán bank ellen merényletet intéztek tegnap délben fényes nappal, rabló-támadásról újabban a következő táviratot kaptuk Konstantinápolyból, az örmények tegnap délután fél 1 órakor megtámadták az Otomán bankot, a mely alkalommal néhány szolgát és hivatalnokot megöltek, ennek következtében Galatában és Tofanelén zavargások törtek ki, melyek fosztogatásokra vezettek. A rendőrség és katonaság kivonult. A városban nagy a pánik, az összes üzletek zárva vannak, sokan megöltek és még többen megsebesültek, este a nyugalom helyre állt. *Kalics* báró osztrák magyar nagy követ a külügyminisztertől az osztrák katonaságot kért az osztrák magyar posta védelmére.

Konstantinápoly, aug. 27. (Saját tud. táv.)

Az örmények több helyütt bombákat vetettek; ezek Perában hat csendőrt megöltek, Galatában két embert megöltek, több százat megsebesítettek. Hivatalos forrás szerint az örmények a zavargással beavatkozásra akarják provokálni a hatalmakat.

Egy város bombázása.

Zanzibár, aug. 27. (Saját tud. táv.) Angolok reggel ötven perzen át bombázták a palotát; *Said Kalid* szultánt állítólag elfogták.

KÖZGAZDASÁG.

Sertések szállítása. Nagyvárad-város kapitányi hivatala a földmívelésügyi m. kir. Miniszter 45742—896 sz. leirata folytán közhírré teszi, hogy a sertések Budapest-Ferencváros szállítása csakis a sertésvéssel fertőzött községekkel közvetlenül határos községekben az elrendelt feltételek betartása mellett van megengedve.

Veszélyes járvány a lovak közt. A nagyvárad rendőrkapitányi hivatalhoz tegnapelőtt jelentést tettek, hogy a városban fellépett a lovak közt a takonykór. *Pribics* László egyfogatu bérkocsi tulajdonos lovain konstataáltak a veszélyes járványt. A hatóság azonnal megette a szükséges óvintézkedéseket a baj továbbterjedésének megállítására végett.

Kölesönös biztosítás. A már 56 év óta fennálló és hazánkban több mint 30 éve működő »Janus« bécsi kölesönös élet biztosító intézet, a magyarországi biztosított tagok érdekében és üzletkörének örvedetes állandó terjedésére való tekintettel, a mult év végén, az addig fennállott vezérigynökség helyébe a magyar szent korona országai részére Budapesten,

VII. ker. Erzsébet körut 19. sz. a. aligazgatóságot állított föl. A speciálisan keresztény jellegű intézet élén előkelő egyházi férfiak állanak az emberbaráti, jó ügy szolgálatában, így a felügyelő bizottság elnöki székét is magas állású egyházi foglálja el. Az intézet a kölesönös elvén alapszik, vagyis az évenkinti tisztanyereség nem részvények, hanem a biztosított és egyuttal érdekelt tagok között osztatik föl. Tekintve azt, hogy a »Janus« mindig és mindenütt a hol eddig működött, mérsékelt díjtételek mellett a legnagyobb fokú méltányosságot gyakorolta biztosított tagjaival szemben, a legközelebb szétküldendő köriratát t. olvasóink figyelmébe ajánjuk, s ezt annál inkább, mert remélhető, hogy a tagok számának további örvedetes szaporodása esetén a magyarországi aligazgatóság függését a bécsi anyaintézetől lerázza és önnálló magyar keresztény intézette fejlődik.

A bortörvény új végrehajtása. Egy felte érdekes hírt közölhetünk olvasóinkkal. A bortörvény végrehajtási rendeletének új átdolgozásáról van szó — sőt már az előmunkálatokkal foglalkoznak is a földmívelési miniszteriumban. Azok az óriási visszaélések, amelyek gunyjára a különben jó törvénynek, ép ugy napirenden tartják a borhamisításokat, mint annak előtte, arra indították *Darányi Ignác* földmívelési minisztert, hogy a helytelen végrehajtás okai után kutatva, a bajok orvoslásához lassung. Hát *Darányi* miniszter semmiel sem szerezhetnék nagyobb népszerűséget, mintha erélyes intézkedései folytán az ő nevéhez fűződnek a borhamisítások megszüntetése Magyarországon.

A filoxeratörvény végrehajtása. A földmívelési miniszteriumban elkészültek a filoxeratörvény végrehajtására kiadott rendeletekkel. A terjedelmes és az egész kérdést felölelő munkálat egy kis kötetelt fog kitenni és e hó végén vagy szeptember hó legelején jelen meg. Most tárgyalják azok a miniszteriumok, melyek a végrehajtásnál a földmívelésén kívül, szintén érdekelve vannak. Legközelebb pedig egy nagyobb szaktanácskozomány elé fognak terjesztetni, a mety után *Darányi* miniszter a rendeletcsoportot, mert hisz leginkább így nevezhető, kibocsátja.

Hivatalos árfolyamok

a budapesti áru- és értéktőzsdén 1896. auguszt 27.

Magyar aranyjárdék 4%	— — — —	128 25
Magyar koronajárdék	— — — —	79.12
Magyar vasuti kölcsön aranyban 4 1/2%	— — — —	144.—
Magyar vasuti kölcsön ezüstben 2 1/2%	— — — —	101.75
Magyar keleti vasuti államkötvény 1876-ból	— — — —	101.75
Magyar földtehermentesítési kötvény 4%	— — — —	97.55
Itatmérési jog megváltási kötvény	— — — —	100 25
Horvát-szlavon földtehermentesítési kötvény	— — — —	36 —
Magyar nyerevény sorsjegy-kölcsön	— — — —	152.50
Tiszszabályozási és szegedi sorsjegy kölcsön	— — — —	153 82
Osztrák járdék papirban	— — — —	101.50
Osztrák járdék ezüstben	— — — —	101 50
Osztrák járdék aranyban	— — — —	135.—
Osztrák korona járdék	— — — —	101.—
1860. osztrák államsorsjegyek	— — — —	145.50
Osztrák magyar bankrészvény	— — — —	978.—
Magyar hitelbank részvény	— — — —	382.—
Osztrák hitelintézeti részvény	— — — —	360.60
Osztrák-magyar államvasuti részvény	— — — —	358.90
20 frankos arany (Napoleonkor)	— — — —	9.70
Német birodalmi márka	— — — —	58.60
London vista	— — — —	119.50
Páris vista	— — — —	47.50
20 márkás arany	— — — —	12.81

NAGYVÁRADI SZINKÖR.

KÜRY KLÁRÁNAK,

a budapesti népszínház művésznőjének II-ik vendégföllépte.

Pénteken, 1896. augusztus 28-án,

a kolozsvári országos nemzeti színház személyzetével
Este 7 órakor rendes helyárrakkal:

SZEGÉNY JONATHÁN.

Operette 3 felvonásban.

Kezdeté 7, vége 10 órakor.

Holnap, szombaton 1896. augusztus hó 29-én,

KÜRY KLÁRÁNAK,

a budapesti népszínház művésznőjének III-ik föllépte.

GYEREK ASSZONY.

Vigjáték 3 felvonásban.

Felelős szerkesztő: **CSIPPÉK FERENCZ.**

—❖— **EGYHAZI NYOMTATVANYOK.** —❖—

Szent László-könyvnyomda részvénytársaság

Telefon összeköttetés.

Nagyvárad, Apáca-utca 3. sz.

Telefon összeköttetés.

A nagyérdemű közönség, szives tudomására hozzuk, hogy **könyvnyomdánk** mellé

PAPIRRAKTÁRT

rendeztünk be ahol *bármily mennyiségben* mindennemű

IRODASZEREK

beszerezhetők.

Raktáron tartunk: Mindenféle *irodai papirokat, levélborítékokat, koczkás és sima üzleti levélpapirokat, csinos és különféle dobozokban levélpapirokat, csomagoló papirokat, csipkézett színes papirokat, rajzpapirokat iskolák és (Wathman-féle) mérnökök részére fényezett (pausa) vásznat Csinos névjegyek nagy választékban, bál meghívók, tánczrendek, eljegyzési, menu-kártyák, gyászjelentések, továbbá iskolák részére irkák, gyakorlat-füzetek, rajztömbök, noteszek, imakönyvekbe szent-képe stb stb.*

Kitünő minőségű

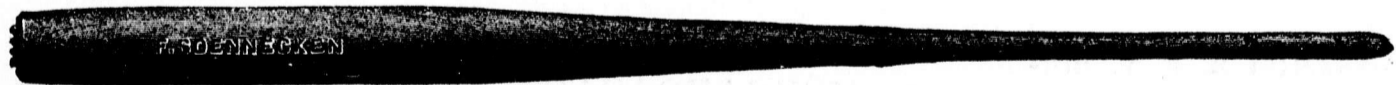
alluminium-, aczél- és bronz-tollakat.

Tollszárákat.

I r o n t.

Itatóspapírt és porzót.

Tentát és tentatartót.

Ez alkalommal van szerencsénk tisztelettel felhívni a nagyérdemű közönség figyelmét kitünően fölszerelt

KÖNYVNYOMDÁNKRA,

ahol mindennemű nyomtatványok: u. m. hírlapok, művek, oklevelek, részvények, sorsjegyek, továbbá takarékpénztári, ügyvédi, közjegyzői és kereskedői nyomtatványok olcsón és pontosan elkészítetnek. Színes kivitelben üzleti-kártyák, számlák és körlevelek.

Kivánatra mintákkal és árjegyzékkel (vidékre is bérmentve) szolgálunk.

Levélpapíros dobozokban 30 krtól 1 frt 50 krig.